

בשבילי המועד

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת קדושים, תשפ"ד

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 7:50	Minneapolis, MN - 8:12
Brooklyn, NY - 7:43	Miami, FL - 7:39
Chicago, IL - 7:39	Monsey, NY - 7:45
Houston, Texas - 7:46	Montreal, Quebec - 7:54
Johannesburg, S. Africa - 5:13	Passaic, NJ - 7:44
Lakewood/Deal, NJ - 7:43	Toronto, Ontario - 8:13
London, UK - 8:23	Yerushalayim - 6:50
Los Angeles, CA - 7:26	Zurich, Switzerland - 8:31

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

לא תשנא את אחיך

ע' פסחים ק"ג ע"ב הרואה דבר ערוה בחבירו וכו' אמר ר' שמואל בר ר' יצחק אמר רב מותר לשנאותו שנאמר כי תראה חמור שונאך רובץ נחת משאו מאי שונא וכו' ומי שריא למסניה והכתיב לא תשנא את אחיך בלבבך, אלא דאיכא סהדי דעביד איסורא, כולי עלמא נמי מיסני סני ליה מאי שונא האי אלא לאו כי האי גוונא דחזיא ביה איהו דבר ערוה.

ובתוס' ד"ה שראה בו דבר ערוה ח"ל וא"ת דבאלו מציאות אמרינן אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאותו. וי"ל כיון שהוא שונאו גם חבירו שונא אותו דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ובאינ מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר עכ"ל.

ומבואר דסברי תוס' דלא נתמעט משום אינו עושה מעשה עמך שהרי כתבו התוס' דשייך לכוף את יצרו כיון ששונא אותו יותר מהעבירה (ושיטת התוס' מובא גם במג"א קנ"ו ב' ע"ש). ובמחצית השקל בסי' קנ"ו הוסיף על דברי תוס' דכיון ששונא אותו יותר מהעבירה לכן אפילו אם ישוב מהעבירה מ"מ ישאר שנאה בלבו ושנאה זו אסורה ועל שנאה זה אמרו לכוף את יצרו. ונראה דכוונתו ליישב מה שהקשינו אמאי לא סברי תוס' דמותר לשנא אותו משום אינו עושה מעשה עמך. אך פשוט דברי התוס' לא משמע כדבריו.

ומצינו עוד פירוש בכוונת התוס' בביאור הגרי"פ על רס"ג (ח"א דף קמ"ב ע"א) דבאמת הותרה לשנא את הרשע מדרשה משום שהוא רשע ואין בו עיקר הלאו, ומה שהקשה בק"ש דאם אין בו לאו א"כ יהא מותר לשנאותו לגמרי ואיך שייך לכוף את יצרו תי' הגרי"פ דסברי תוס' דהא דמחייב התורה עיזב תעזוב עמו אף שאינו עושה מעשה עמך הוא דבר שיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו דלא הותר לשנא אותו אלא בלב אבל לא הותר לשנא אותו במעשה כלל או לשנא אותו יותר מהעבירה. ונמצא דלא זו בלבד שאמרה תורה שחייב לעזור לו אלא דגם עובר באיסור משום אדם לא יעזור לו ולכן שייך בו לכוף את יצרו.

וע' רמ"א ושי"ך וגר"א בחו"מ ס' רע"ב י', וע' ש"ר ברמ"א דלא פסק כתוס' הנ"ל, וע' אהבת חסד פ"ד סק"ב.

והנה בחי' ח"ס גיטין נ"ה כתב בשם ר' יעקב וירמיז ראב"ד דפרנקפורט ורב בהל"כ הגדול שם ליישב התמיהה הגדולה באמת למה שתקו החכמים ולא מיחו על בושות בר קמצא, ותי' שהם דנו את הבעה"ב לכף זכות שראה בו דבר ערוה ולכן הוא שונא אותו כדן. ואמר עוד ליישב הסתירה דר' יוחנן אמר לא חרב בהמ"ק אלא משום שנאת חנם ועוד אמר ר' יוחנן לא חרב בהמ"ק אלא משום שהעמידו דבריהם על דין תורה, ואמר ליישב דהא דאמר ר' יוחנן משום שנאת חנם קאי על הבעל הבית שהיה שונא לבר קמצא, והא דאמר ר' יוחנן משום שהעמידו דבריהם על דין תורה קאי על החכמים שלא מיחו בבעל הבית, כי אף דדנו לכף זכות שראה בו דבר עבירה מ"מ מבואר בתוס' דאסור לשנא אותו יותר מהעבירה, ואמר הרב הנ"ל דאין זה אלא לפנים משורת הדין, וזהו שאמר שהעמידו דבריהם על דין תורה ולכן לא מיחו בו כיון דמעיקר הדין אין איסור לשנא אותו.

(ולדבריו יוצא דמה שאמרו אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו אינו אלא לפנים משורת הדין ומשורת הדין מותר לו לעשות איזה שירצה. ויש לדון אמאי ס"ל דמן הדין אין חיוב, אי משום שאין חשש ששונא אותו יותר או משום דגם שנאה זה מותר מן הדין).

הישיבה 'הקדושה'

מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה התייחס לכל דבר הקשור לישיבה, ואפילו לדברים הגשמיים, כעניין של קדושה. כך התייחס גם לבנייני הישיבה.

לאחר שהתמנה לעמוד בראשות הישיבה, כאשר בית המדרש היה צר מהכיל את התלמידים הרבים והיה צורך להרחיבו, צריכים היו לשבור את מקירותיו. מרן זצ"ל חשש מכך מאוד, הרי זהו כותל שספג אל תוכו עמל רב של לימוד התורה והרצבת תורה של ראשי הישיבה זצוק"ל ושל תלמידיה הרבים. האם אפשר לסתור כותל כזה?

עם ספקותיו אלו עלה מרן רה"י למרן הרב שך זצ"ל כדי שיכריע בסוגיא זו. לאחר ששטח מרן רה"י את ספקותיו, פסק הרב שך זצ"ל שהיותו זהו צורך להרחבת בית המדרש צריך לסתור את הכותל.

ואהבת לרעך כמוך (יט, יח)

כתב הרמב"ן: "הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חבירו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולימד (ב"מ סב.) חייך קודמין לחיי חבירך". טבעו של בן אדם הוא לא לאהוב את חבירו, רבי עקיבא לימד אותנו חייך קודמין לחיי חבירך, והלא זהו טבעו של האדם, ומה בא רבי עקיבא ללמדנו. אלא מצות התורה היא שיאהב את חבירו בכל ענין, כאשר יאהב את נפשו, כמו שהוא אוהב את עצמו - כמוך, להשוות אהבת שניהם בדעתו. ועל זה חידש רבי עקיבא, דאפ"ה חייך קודמין.

אומר מרן ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל זצלה"ה: כתוב בברייתא (נדרים סד:) שארבעה חשובים כמת, עני, מצורע, סומא ומי שאין לו בנים. מדוע דווקא אלה נחשבים כמת?

התירוץ הוא שעל ידי ראייה אפשר להרגיש את הזולת, כמו שכתוב בפסוק (שמות ב,יא) ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, מה פירוש הלשון וירא בסבלותם, כתב רש"י "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם". על ידי ראיית העיניים האדם חש בצרתו של הזולת, ואז הוא מיצר עמו. על ידי נתינת עיניו מגיעים הדברים אל לבו, על ידי מה שרואים מרגישים.

וכן מי שאין לו בנים, הרי כל תענוגות העולם הזה עומדים לרשותו, למה נחשב כמת? התשובה היא אותו יסוד נפלא, טבע של בן אדם שהוא אוהב לתת לבנים שלו, ואם אין לו בנים הוא לא יכול לתת, וכאשר הוא לא יכול לתת הוא חשוב כמת.

כתוב בערכין (טו:) שצרעת באה על עוון של לה"ר. זה מידה כנגד מידה, מי שדיבר לה"ר על אחר מבטל את מקומו של האחר, ולכן נמנע ממנו לשבת בין בני אדם.

החפץ חיים כתב ספר שמה"ל, לכאורה מה כל כך נורא, מדוע צריכים כל כך שמירה. כי זה מרחיק את האדם מחבירו, ולכן הוא חשוב כמת.

לכאורה זה הפשט בדברי הרמב"ן, טבע האדם לחשוב רק על עצמו ולא על חבירו, אגואיזם. ואהבת לרעך כמוך זה כנגד הטבע של האדם, ויש לנו מצוה של ואהבת לרעך כמוך.

הדברים הללו הם אלף-בית של הצלחה בתורה. תורה היא לא דבר גשמי אלא דבר רוחני, איך זוכים לתורה, ע"י קניינים של בן אדם לחבירו. מה נוגע בן אדם לחבירו לתורה? אדם טועה וחושב שתורה תלויה במח, אבל זה לא כך. כתב רש"י (ב"ב יב)

נערך ע"פ כתבי תלמידו הרב א.י. גולדמינץ שליט"א
תודתו לו על שזיכה אותנו מאוצרות מרן זצ"ל

דברי הימים

דברי רבותינו

ימי הספירה

של היצר הוא בלב כמשה"כ (בראשית ח, כא) "כי יצר לב האדם רע מנעוריו".

והטעם שקרא דוד ליצה"ר טמא מבואר במדרש שוח"ט במזמור התשובה (תהלים נא, ד) "הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני- מכאן אתה למד שכל מי שעובר עבירה כאילו נטמא בנפש מת". וברד"ק פירש: "כבסני מעוני- כי העוון בנפש כמו הכתם בבגד, ומחטאתי טהרני- שנטמאה הנפש בעוון". לכך קרא הרמב"ם

למדות הרעות "טומאת הנפשות", שהרי הגורם לעוון היא המדה הרעה, לפיכך נקראת המדה הרעה טומאה כי היא הגורמת לחטא, והחוטא כאילו נטמא בטמא מת.

אף שהמדות מצד עצמן אינן רעות, ונקראו "מדות" מלשון מדידה, שניתן להשתמש עמהן לטוב, אך הן משתנות לפי מעשיו של האדם, אם הם טובים הרי מדותיו טובות, ולהיפך נעשות מדותיו רעות. כדוגמת מידת הקנאה שהיא מגונה מאוד, אך דוקא כשמקנא בענייני העוה"ז, ואילו ברוחניות יש לו לקנא כמשה"כ (משלי כג, ז) "אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ד' כל היום". וכתב הגר"א "במי שבו יראת ד' בו תקנא, וגם לא תאמר די, אלא תקנא 'כל היום', וכל ימי חייו אשר אתה חי על פני האדמה תהיה קנאתך ביראת ד'".

הרוצה לשוב בתשובה מלבד שצריך לשוב ממעשיו הרעים יש לו לתקן המדות הרעות. כמו שמדת הגאווה מאוסה בעיני השי"ת כמשה"כ (משלי טז, ז) "תועבת ד' כל גבה לב", כך כל המדות מתועבות בעיני השי"ת כמשה"כ (משלי א, כ) "תועבת ד' עקשי לב". כתב רבינו יונה "הם בעלי המדות הרעות וכו' והודיענו כי בעלי המדות הרעות נתעבים לפני השי"ת כמו שכתוב 'תועבת ד' כל גבה לב' וגו', ורצונו תמימי דרך".

והא דעבירה נקראת טומאה מתבאר מדברי הגמ' (יומא לט, א) "תנא דבי ר' ישמעאל עבירה מטממת לבו של אדם שנאמר 'ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם', אל תיקרי ונטמתם אלא ונטמטם". ופירש"י "מטממת-

אוטמת וסותמת מכל חכמה". טומאה נגזרת מלשון טמטום, כל עבירה מטממת וסותמת אל לבו ונסתם הלב מכל חכמה. חכמה פירושה חכמת התורה שאותה סותרת הטומאה. אך לא נאטם מחכמות חצוניות אף ששקוע בטומאה עמוקה, כי הטומאה סותמת את חכמת הלב והחכמות החצוניות אין משכנם בלב. לכך אנו רואים חכמים גדולים הבקיאים בחכמות העולם ואינם מאמינים בקב"ה, ואף שנאמר "השמים מספרים כבוד א-ל" וכתב הרמב"ם (יסודי התורה ב, ב) "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאתכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה" (ויקרא כג, טו) וענין ספירת העומר לא נתפרש בתורה טעם מצוה זו, ובאור החיים הביא דברי הזוה"ק וכן הובא במשך חכמה "כי לצד שהיו בטומאת מצרים ורצה ד' להזדווג לאומה זו, דן בזה כמשפט נדה שצריכה לספור ז' נקיים, וציוה שיספרו שבעה שבועות, ואז יהיו מוכשרים להכניסם ככלה לחופה, והגם כי שם שבע ימים וכאן שבעה שבועות לצד הפלגת הטומאה, וגם היותם בכללות ישראל שיער התמים דעים כי כן משפטם וכו'. והוא מאמר הכתוב כאן וספרתם לכם, פירוש סיבת ספירה זו היא לסיבתכם לטהרתכם, שזולת זה תיכף היה ד' נותן להם התורה".

נמצאנו למדים מדברי הזוה"ק שספירת העומר היא ספירת שבעה נקיים לקבלת התורה שהוא היום שהקב"ה נזדווג כביכול לעם ישראל, כדאיתא בתענית סוף פ"ד "ביום חתונתו זה מתן תורה". ולפי שהיו ישראל שקועים בטומאת הנפש הוצרכו לטהרתם ספירת שבעה נקיים כספירת נדה לבעלה. ויש לבאר מהי גדרה של טומאת הנפשות, ובמה נטמאת הנפש?

כתב הרמב"ם (סוף מקוואות) שענין טומאות וטהרות גזירת הכתוב הן, וכן הטבילה מן הטומאות גזיה"כ היא והדבר תלוי בכוונת הלב, אך כתב הרמב"ם "ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור, ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאת הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת טיהור, [ומי הדעת כוונתו לתורה כי אין מים אלא תורה], הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם".

ודעות הרעות קרא הרמב"ם בהלכות דעות למדות הרעות, וכן בהלכות תשובה כ' הרמב"ם (ג, ז) "צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן", מבואר דטומאת הנפשות היינו הדעות הרעות שהן המדות הרעות שמטמאות הנפש.

אך צ"ב, דלכאורה דעות ומידות שני עניינים הם, כי דעות הן ענין של שכל והמדות הן בלב, ולמה קרא הר"מ למדות בלשון דעות? וכן צ"ב מדוע מדות רעות נקראות טומאת הנפשות?

וכן מצינו דיצר הרע עצמו נקרא טמא, כדאיתא בגמ' (סוכה נב). "דרש ר' עזריא ואיתימא ריב"ל שבעה שמות יש לו ליצה"ר וכו', דוד קראו טמא שנא' 'לב טהור ברא לי אלקים', מכלל דאיכא טמא", מדיצר הטוב נקרא טהור יצה"ר נקרא טמא. וקראו "לב טהור" כי מקום משכנו

ממה שנתן להם הקב"ה, ומדות אלו הן הגורמות לטומאת הנפשות וחייב אדם להטהר מהן בטרם יגש לקבלת התורה.

העצה להטהר ממדות אלו, למדונו חז"ל במדרש (שוח"ט הנ"ל) וז"ל: "ואין מטהרין אותו אלא באזוב, וכן הוא אומר תחטאני באזוב ואתהר". דימו חז"ל את החוטא לטמא מת גם לענין טהרתו, כמו שהנטמא במת טהרתו באזוב, כך החוטא מטהרין אותו באזוב. ומכח זה כתב באור זרוע (סי' קי"ב) באחד שהרג את הנפש שאסור לו להיות שליח צבור, אבל אם עשה תשובה אף שצריך עדיין חלוקי כפרה מ"מ כבר כשר להיות ש"ץ. ואמר רבינו שמחה שצריך לטבול במקוה, כי אמרו במדרש שהחוטא כאילו נטמא במת.

אך טהרת אזוב לא נתבאר במדרש מהו? ונראה שהוא כמו שפירש"י לענין מצורע (ויקרא יד, ד) שנאמר בטהרתו שיקח שני תולעת ואזוב. ופרש"י: "מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב." זוהי עיקר טהרתו – שישפיל גאוותו, ואפשר שזה גם הענין בטמא מת שמזים עליו אפר פרה באזוב, כדי שישפיל עצמו ויזכור שתקוות אנוש רימה ובזה טהרתו. כך גם החוטא צריך אזוב לטהרתו, פירוש שיכניע וישפיל את עצמו, וזהו התיקון לכל המדות הרעות. כמו שגאווה היא שורש כל המדות הרעות, כך הענוה היא שורש ותיקון לכל המדות הטובות. כי העניו עינו טובה בשל חבריו ואינו מתקנא בו, אדרבה שמח בטובתו ומכיר טובה לכל אחד, ק"ו שמכיר טובה לקב"ה שנותן לו כל צרכו בחסד וברחמים אף שלא מגיע לו כלום. ואף משה רבינו לא נשתבח אלא במדה זו של ענוה, כי היא כוללת את כל המדות הטובות והמדרגות הנעלות.

זוהי ההכנה הנכונה לקבלת התורה, שישפיל עצמו כאזוב ובזה מטהר נפשו כדי שתשכון בו התורה. דרכה של התורה היא ללכת למקום נמוך. כך נזכה לקבלת התורה בחכמתה ובקדושתה השלמה אמן.

הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול. מ"מ הם אינם רואים כלום כי לבם סתום ואטום מכל חכמה ע"י העבירות שבהם, וזה שאמר הכתוב (תהלים מט, יג) "אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו". ביאר המאירי: אם האדם שהוא "ביקר" – יש לו שכל, ועם כל זאת "ולא יבין" – אינו משליט את השכל על עצמו, הרי "נמשל כבהמות נדמו" – דומה הוא כבהמה, כי אין הבדל בין הבהמה שאין לה שכל לאדם שאינו משתמש בשכלו, אדרבא סותם ומטמטם את לבו.

יצר הרע נקרא טמא, כי חטא הוא טומאה שפירושה מטמטם, וגרועה טומאת החטא מטומאת המת והשרץ, שהם אינם אלא טומאת הגוף, והחטא הוא טומאת הנפש שסותמת את הלב מכל חכמה, ולכך גם טהרתה שונה.

ימי הספירה ניתנו כימי הכנה לקבלת התורה, לטהר עצמנו מטומאת הנפשות. בלי הכנה אי אפשר לזכות לקבלת התורה, שהרי טומאת המדות אוטמת וסותמת מכל חכמה. המדות הרעות הן הסיבה והגורם לכל המפריד והמפסיד של הרוחניות. כמש"כ באבות (ד, כא) "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם". ביאר הרמב"ם: כי באלה המדות או באחת מהן יפסיד אמונת התורה בהכרח ולא יגיעו לו לא מעלות שכליות ולא מעלות המדות. ובאלה נפרדו תלמידיו של אברהם אבינו מתלמידיו של בלעם הרשע כמש"כ באבות (ה, יט) "עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע." ג' מדות אלו הן הקנאה והתאוה והכבוד, כמו שביארו רש"י הרמב"ם ורבינו יונה. עין רעה היא הקנאה, צרות עין בשל חבריו. רוח גבוהה היא הגאווה והכבוד, ונפש רחבה היא התאוה. והם ראש לכל העבירות, כי מקנאה נוצר כעס ושנאה עד לרציחה, ובגאווה נאמר "ורם לבבך ושכחת את ד' אלוקיך", ואם

שוכח את ד' הלא אין מעצור לפניו מלחטא, זוהי דרכם של בלעם הרשע ותלמידיו. אבל תלמידיו של אברהם אבינו הם עין טובה שזו מידת חסד לאברהם, רוח נמוכה שהיא הענוה, ונפש שפלה שהיא הפרישות היפך התאוה.

ביאר המהר"ל בדרך חיים (אבות ד, כא) דמה שכתב התנא מוציאין את "האדם" פירושו אדם הראשון, שאלו הג' מדות הן שהיו בעוכריו להוציאו ולטרדו מן העולם. וכמשא"כ (בראשית ג, ו) "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל" וגו'. מבואר כאן ג' המדות הללו, "כי טוב העץ למאכל" הוא נגד התאוה שממנה תאב למאכל. "וכי תאוה הוא לעינים" הוא נגד הקנאה כי כח הראות הוא כח הנפש ומזה נולד עין רעה שהיא צרות עין בשל חבריו, "ונחמד העץ להשכיל" הוא נגד הכבוד שהוא בכל השכלי, ונתאוה להשכיל יותר

נא להרבות בלימוד ובתפילה לזכותו ולרפואתו השלימה בתושח"י של

מורנו הגאון

רבי אברהם צבי בן חנה מרים שמואלביץ

מראשי הישיבה

המאושפז במצב קשה בטיפול נמרץ וזקוק לרחמי שמים מרובים

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

What's Wrong With Revenge?

Harav Hagaon Elimelech Reznick shlita

This week's parashah contains the lav of לא תקם ולא תטור את בני עמך, the prohibition of taking revenge or bearing a grudge.

The Taz (Yoreh Dei'ah 228:10), in the context of a question related to Maseches Nedarim, notes that the prohibition of nekamah is one that people have become accustomed to violating, and most people transgress it. He is referring to the issue, discussed by the Mechaber, of not lending things to a person because he has wronged you, by failing to lend something to you, do you a favor, or invite you, or by causing you pain or distress. This is a transgression of the prohibition of nekamah, provided you are acting this way because he didn't treat you the way you would have liked.

In his discussion of nekias, the Mesilas Yesharim describes, as only he could, the natural urge to take revenge: האדם מרגיש מאד בעלבונותיו ומצטער צער גדול. והנקמה לו מתוקה מדבש כי היא מנוחתו לבדה. When a person feels shamed or hurt by another, taking revenge is sweeter to him than honey, and seems to be the only way he can find peace. He adds that this is easy only for malachim, who do not possess these tendencies; for us mortals it is extremely difficult.

How, then, can we help ourselves to overcome the urge to seek revenge and the inclination to bear a grudge against someone who wronged us?

There seem to be three general approaches among the Rishonim as to the reason for the lav of nekamah.

Rooted in Ahavas Yisrael

The first, which is discussed by some of the Rishonim, as well as by the Netziv, who cites the Yerushalmi, is encapsulated in the following mashal. A butcher is chopping meat with his knife, and accidentally cuts his left hand. In his anger at his right hand for injuring his left hand, would he pick up the knife and chop his right hand to take revenge? Obviously not, because he would just be hurting himself again.

Similarly, Klal Yisrael is one body, and when a Yid is in pain, every other Yid is affected. So even if someone hurt you, taking revenge is not a legitimate response, because all Yidden are children of Hakadosh Baruch Hu, and you don't gain by hurting another Yid back, because you're hurting Klal Yisrael, of which you are a part.

According to this view, the basis of the issur of nekamah is ahavas Yisrael, as indicated by the continuation of the passuk that begins with lo sikom: וְאִהְיֶה לְרַעַךְ כְּמוֹךְ. The Magen Avraham writes, citing the Arizal, that before davening each day, a person should declare that he accepts upon himself the mitzvah of לְרַעַךְ כְּמוֹךְ; this way, his tefillah will be accepted among the prayers of all of Klal Yisrael. When a person has ahavas Yisrael, he is included in the tzibbur, which is one body, and he enjoys the advantage of being a member of the tzibbur, so even if his tefillah is not worthy of being accepted on its own, if the tefillah of the tzibbur is accepted, his is accepted along with it.

Attributing Painful Events to their True Source

The second approach is that of the Sefer Hachinuch (Mitzvah 241):

משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטערהו או יכאיבהו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך.

Anything that happens to a person, whether good or bad, is a decree from Shamayim, and no one can do anything to you if that is not Hashem's will. Therefore, when a person harms you or causes you pain, you should realize that this was meant to happen to you; the offender was merely the agent, and if he had not done this to you, it would have happened a different way. And the reason it happened was because of your aveiros. As a paradigm, the Chinuch quotes Dovid Hamelech's response when Shimi ben Geira cursed him; his men wanted to kill Shimi, but Dovid told them, "Let him curse, because Hashem told him to do so."

According to this approach, the basis of the lav of nekamah is emunah: A person must believe that everything that happens is a gezeirah from Shamayim, and when you realize that with clarity you won't have this yetzer hara to take revenge.

Often, when people tell me that they have been wronged, I advise them to study this Chinuch again and again and internalize it, as it gives a person the koach to recognize that whatever happened to him, he brought upon himself, and it is a kapparah for his aveiros. Don't

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

blame the offender for what happened; work on your emunah, and that will help you overcome the urge to take revenge.

Misplaced Priorities

The third approach is that of the Rambam, and is less well-known. In Hilchos Dei'os (7:7), the Rambam writes:

הנזקם מחבירו עובר בלא תעשה שנאמר לא תקום, ואף על פי שאינו לוקה עליו דעה רעה היא עד מאד, אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מדותיו על כל דברי העולם שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדי לנקום עליהם.

Rather than take nekamah, the Rambam is saying, a person should overlook the wrong done to him, for the “mevinim” recognize that everything in this temporal world is futility and nonsense, and is not worth making a big deal over and taking revenge for.

The Kli Yakar echoes this approach, bringing the following mashal: A child is building with blocks, and when another kid comes along and breaks his tower, he starts screaming, and wants to kill that other kid. The parent tries to explain to the child that it's not a big deal, it's just a toy that fell apart, but the child doesn't understand.

Now, if twenty years later this child would be walking down the street and suddenly spot the person who, years earlier, knocked over his tower, and he would still be filled with the urge to take revenge, we would have to send him for help; he's still a baby who never grew up.

The Rambam's point is: Get your priorities straight! Ruchniyos, Torah, mitzvos, avodas Hashem - that's what's important in this world, and that's what you should make a big deal about. Everything else is hevel havalim!

So someone wronged you; he didn't lend you his tools, or he broke something of yours, or maybe he embarrassed you. You might have a legitimate complaint against him, but taking nekamah to even the score is crossing the line. If you attach too much significance to matters of this world, to the extent that after suffering a loss or some other harm you are prepared to take revenge against the offender, you are not a mevin; you're a baby.

It is said that when Avraham ben Avraham the ger was being led away to be burnt at the stake, people asked him whether, after he goes up to Shamayim, he would take revenge against his killers. He answered that when he gets up there and sees the clarity of what's emes and what's sheker, taking nekamah would be like a kid taking revenge against someone who knocked over his

toy. At that point, he'll be with the Eibishter in the Olam Ha'emes, and he will no longer care about trifling matters of this world.

This is the Rambam's understanding of the lav of לא תקום.

It's Not a Thing - Don't Make It One

L'maaseh, we're only human, and we live in Olam Hazeah and attach importance to it. In this vein, R' Yerucham teaches a valuable lesson, regarding the passuk in this week's parashah that states: אַל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֵלֵהֶי מִסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. Rashi comments that the word אֱלִילִים comes from the word אַל, a term of negation, conveying that avodah zarah is nothing, and utterly insignificant. Then, regarding the words תחילתן אלילים הם ואם אתה, Rashi adds: פונה אחריהם סופך לעשותן אלהות — essentially, these false gods are nothing, but if you turn after them, then in the end you will bow down to them and they will rule over you and control you.

R' Yerucham, in Daas Torah, observes that the Torah is conveying to us that there are things in this world that are absolute futility, and anyone could recognize that - provided he is focused on what is important, and his life revolves around Torah and mitzvos. But if he turns his focus to these empty pursuits, and really gets into the gashmiyus, throwing his money into big purchases and nice things, it will start to control him and become something significant. The same is true of other vain pursuits, such as kavod; initially, a person might not view honor as meaningful at all, but if he turns towards kavod and gets into it, it suddenly takes on major importance to him. It becomes a thing.

We are now in the period of Sefiras Ha'omer, and approaching Kabbalas HaTorah. We count these days to show our appreciation and value for the Torah, and indeed, the preparation for Mattan Torah is to focus on the Torah as that which is of primary significance in our lives. By making Torah part of our lives each day and counting each day as a step closer to receiving the Torah, we declare that this is what's important to us. We then turn towards Torah and mitzvos and away from the futilities of this world, as the Rambam says that the mevinim recognize that Olam Hazeah is nothing, and not worth taking revenge over.

Gut Shabbos.